

33. Raamattuluento: Lapsia vai aikuisia

Rukous/Tervetuloa

Tässä luennossa on samoja aineksia kuin edellisessäkin luennossa. Lapsi Kristuksessa on näet myös aina jollakin tavoin orja. "Mutta minä sanon: niin kauan kuin perillinen on alaikäinen, ei hän missään kohden eroa orjasta, vaikka hän onkin kaiken herra; vaan hän on holhoojain ja huoneenhaltijain alainen isän määräämään aikaan asti." (Gal. 4:1).

Menemme nyt eteenpäin käsiteltävässä lapsi- ja aikuisasiassa.

Jumalan lapsia

Kaikki uskon lahjan saaneet ovat Jumalan lapsia. Henki todistaa sen heille. Puhumme tästä tosiasista nyt vain muutamilla sanoilla, sillä tätä aihetta on käsitelty runsain määrin aiemmilla luennoilla.

Apostoli Johannes kirjoitti kerran nämä tutut sanat: "Hän tuli omiensa tykö, ja hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan. Mutta kaikille, jotka ottivat hänet vastaan, hän antoi voiman tulla Jumalan lapsiksi, niille, jotka uskovat hänen nimeensä" (Joh. 1:11,12). "Katsokaa, minkä kaltaisen rakkauden Isä on meille antanut, että meitä kutsutaan Jumalan lapsiksi, joita me olemmekin. Sen tähden ei maailma tunne meitä, sillä se ei tunne häntä." (1. Joh. 3:1).

Paavali kirjoitti aikalaisilleen: "Sillä te olette kaikki uskon kautta Jumalan lapsia Kristuksessa Jeesuksessa" (Gal. 3:26). "Tietäkää siis, että ne, jotka uskoon perustautuvat, ovat Aabrahamin lapsia" (Gal. 3:7). "Sillä kaikki, joita Jumalan Henki kuljettaa, ovat Jumalan lapsia. Henki itse todistaa meidän henkemme kanssa, että me olemme Jumalan lapsia." (Room. 8:14,16).

Iloa on myös taivaassa uudesta Jumalan lapsesta. Jeesus sanoo: "Minä sanon teille: samoin on ilo taivaassa suurempi yhdestä syntisestä, joka tekee parannuksen, kuin yhdeksästäkymmenestä yhdeksästä vanhurskaasta, jotka eivät parannusta tarvitse." (Luuk. 15:7).

Jumalan lapsena, mutta - alaikäisenä; maitovauvana ja alaikäisenä

Me, jotka uskomme, olemme siis Jumalan lapsia armosta, uskon kautta. "Rakkaani, nyt me olemme Jumalan lapsia, eikä ole vielä käynyt ilmi, mitä meistä tulee. Me tiedämme tulevamme hänen kaltaisikseen, kun hän ilmestyy, sillä me saamme nähdä hänet sellaisena, kuin hän on." (1. Joh. 3:2).

Mutta ennen kuin olemme tulleet uskon tiellä Kristuksen kaltaisiksi, matkalla on monta muttaa. Kun synnyimme uudesti ylhäältä, olimme hyvin iloisia ja voitonvarmoja. Tuolloin saatoimme puhua myös ylisanoja. Ajattelimme synnin tulleen lopullisesti voitetuksi, koska se juuri silloin ei vauvannut. Ajateltiin ehkä oltavan jo täydellisiä pyhimyksiä. Tosiasiassa olimme vielä lapsia, vauvoja tien alussa, lapsia Kristuksessa. Mutta juuri tuolloin olimme mielestämme pelastuksen asiassa tosi-viisaita. Mielellämme neuvoimme muitakin ja todistimme tästä ihmeellisestä, uudesta tilastamme. Mutta näin ei Rakas Herramme anna jatkua kauan, jos hänen tahtonsa saa jatkossakin meissä vaikuttaa. Koettelematon usko on kovin epävarma usko!

Ennen uskon tultuakin olimme alaikäisiä, olimme myös ilman Kristusta. Näin Paavalihan sen sanoi: "Mutta minä sanon: niin kauan kuin perillinen on alaikäinen, ei hän missään kohden eroa orjasta, vaikka hän onkin kaiken herra; vaan hän on holhoojain ja huoneenhaltijain alainen isän

määräämään aikaan asti. Samoin mekin; kun olimme alaikäisiä, olimme orjuutetut maailman alkeisvoimien alle.” (Gal. 4:1+).

Sitten meistä tuli Jumalan lapsia, mutta olimme siis yhä vielä lapsia Kristuksessa, olimme hyvin lapsellisia. Tämä uusi tila ei saa jäädä siinä mielessä pysyväksi, että jäisimme vaille kasvua. Jäisimmehän hengellisesti alaikäisiksi lopun elämäämme.

Paavali kirjoittaa: ”Ja hän antoi muutamat apostoleiksi, toiset profeteoiksi, toiset evankelistoiksi, toiset paimeniksi ja opettajiksi, tehdäkseen pyhät täysin valmiiksi palveluksen työhön, Kristuksen ruumiin rakentamiseen, kunnes me kaikki pääsemme yhteyteen uskossa ja Jumalan Pojan tuntemisessa, täyteen miehuuteen, Kristuksen täyteen täyden iän määrään, ettemme enää olisi alaikäisiä, jotka ajelehtivat ja joita viskellään kaikissa opintuulissa ja ihmisten arpapelissä ja eksytyksen kavallissa juonissa; vaan että me, totuutta noudattaen rakkaudessa, kaikin tavoin kasvaisimme häneen, joka on pää, Kristus” (Ef. 4:11–15).

Tämän kasvun me tarvitsemme, kasvun Kristukseen, koko aikuisuuteen. Päämääränä on täysi miehuus Kristuksessa, täyden iän määrä Herrassamme. Ilman sitä olemme monenlaisten opintuulten riepoteleva, juoksentelemme sinne ja tänne. Olemmehan heti mukana, kun jotakin erikoista tapahtuu. Olemme siis kuin lapset ainakin. Lisäksi riitelemme siitä, kuka on suurin ja kuka saa määrätä. Kinastelemme jatkuvasti siitä, kuka on varmimmin oikeassa. Sellaista on lasten touhu hengellisen lastentarhan hiekkalaatikolla. Ylpeillen siellä kukin kehuu omaa pientä kuppikuntaansa ja pilttuutaan. Pieniä ovat kuitenkin lasten puheet. Pienet ovat tiedot ja taidot. Jos kasvu on jäänyt toteutumatta, ei auta, oliko kysymyksessä pappi tai riviseurakuntalainen, lapsia ovat kaikki.

Monelle lapselle riittää, kunhan saa vain kuulla julistettavan, että synnit ovat taas annettu anteeksi ja saa jatkaa lapsen onnellista matkaa, tietämättä todellisesta aikuisen elämästä ja palvelutyöstä jota Herra antaa tehtäväksi sen mukaan kuin kasvua on syntynyt. Toki ihanaa on syntien anteeksiantamus. Se on valtavan suurenmoista, kun omatunto on taas puhdas. Mutta anteeksiantamus vaikuttaa kaikkeen siihen, mikä on jo takanapäin. Entäpä, mikä auttaa siihen, että emme enää syntiä tekisi? Myös tämä tulee esille luennon edetessä.

Hengellinen kasvu on kovin vaikeaa ja kivuliasta. Paavali jatkaa: ”Maitoa minä juotin teille, en antanut ruokaa, sillä sitä ette silloin sietäneet, ettekä vielä nytkään siedä; olettehan vielä lihallisia. Sillä kun keskuudessanne on kateutta ja riitaa, ettekö silloin ole lihallisia ja vaella ihmisten tavoin?” (1. Kor. 3:1-3).

Hän muistelee vielä: ”Kun minä olin lapsi, niin minä puhuin kuin lapsi, minulla oli lapsen mieli, ja minä ajattelin kuin lapsi; kun tulin mieheksi, hylkäsin minä sen, mikä lapsen on.” (1. Kor. 13:11). Neuvoopa hän vielä näinkin: ”Veljet, älkää olko lapsia ymmärrykseltänne, vaan pahuudessa olkaa lapsia; mutta ymmärrykseltä olkaa täysi-ikäisiä” (1. Kor. 14:20).

Annamme vielä Pietarin opastaa: ”ja halatkaa niin kuin vastasyntyneet lapset sanan väärentämättömä maitoa, että te sen kautta kasvaisitte pelastukseen” (1. Piet. 2:2). Sanan väärentämätön maito ei ole tuttipulloruokaa.

Kasvu on siis kovin vaikeata. Mutta myös kunnan opettajat puuttuvat ja heidän tarjoama ravitseva ruoka. Maito riittää kyllä johonkin asti, mutta aikuinen ei tule sillä toimeen. Niinpä monia vaivaakin jokin kummallinen nälän tunne. Ei tosin kaikilla ole nälkä. Moni tyytyy tilaansa. Kunnan leipää kuitenkin tarvittaisiin, jotta päästäisiin nuoruusikään ja sitten viimein aikuisiksi. Mutta siihen tarvittavaa ruokaa ei ole tarjolla julistuksessa ja opetuksessa. Raamatusta sitä vain harva osaa omin neuvoin hankkia. Tuttipullon tarjoajia kyllä riittää aikuistenkin ruokapöydässä. Imelää ja sokerista viihdepullaa saa kyllä monissa tilaisuuksissa mahansa täyteen, jopa ähkyyn asti, mutta sellainen ei pidä nälkää loitolla. Se kyllä lihottaa, mutta ei ruoki. Pullamössö tekee lapsista sisältä suuria, rottin-kirintaisia, mutta hengellisesti he ovat kovin näivettyneitä. Heidän varaansa ei Herra voi rakentaa. Ainakin nuorukaisiksi pitäisi varttua, niin kuin Johannes kirjoittaa: ”Minä olen kirjoittanut teille, isät, sillä te olette oppineet tuntemaan hänet, joka alusta on ollut. Minä olen kirjoittanut teille, nuo-

rukaiset, sillä te olette väkevät, ja Jumalan sana pysyy teissä, ja te olette voittaneet sen, joka on paha.” (1Joh. 2:14). Tietenkin myös hengellisiksi isiksi olisi kerran päästävää.

Uusi testamentti puhuu paljon kasvusta ja sen kirjoittajat moittivat vauvaikään jääneitä. Heprealaiskirje sanoo: ”Tästä meillä on paljon sanottavaa, ja sitä on vaikea selittää, koska olette käyneet hitaiksi kuulemaan. Sillä te, joiden olisi jo aika olla opettajia, olette taas sen tarpeessa, että teille opetetaan Jumalan sanojen ensimmäisiä alkeita; te olette tulleet maitoa tarvitseviksi, ei vahvaa ruokaa. Sillä jokainen, joka vielä nauttii maitoa, on kokematon vanhurskauden sanassa, sillä hän on lapsi; mutta vahva ruoka on täysi-ikäisiä varten, niitä varten, joiden aistit tottumuksesta ovat harjaantuneet erottamaan hyvän pahasta. Jättäkäämme sen tähden Kristuksen opin alkeet ja pyrkikäämme täydellisyyteen, ryhtymättä taas uudestaan laskemaan perustusta: parannusta kuolleista töistä ja uskoa Jumalaan, oppia kasteista ja käten päälle panemisesta, kuolleitten ylösnousemisesta ja iankaikkisesta tuomiosta. Ja niin me tahdomme tehdä, jos vain Jumala sallii.” (Hepr. 5:11- 14; 6:1-3).

Tosiasiat kertovat karua kieltä. Suurin osa uskoon tulleista seurakunnan jäsenistä jää hengellisiksi pikkulapsiksi. He jäävät hedelmättömiksi oksiksi Viinipuussa. Näin oli apostolisena aikana, niin on nytkin. Maitoruoan käyttäjiä on runsaasti, vahvaa ruokaa kestää vain harvan vatsa. On riitaa kasteista, sen ajankohdasta, sen perusteista ja muusta sellaisesta. Kaikki tällainen kertoo vain yhdestä asiasta – alaikäisyydestä. Mutta yleensäkin oppiriidat, oikeassa oleminen, eriseuraisuudet, lahkot, luulot jostakin omasta erikoisuudesta, ovat kaikki tunnusmerkkejä alaikäisyydestä.

Aikuinen ja hengellinen ihminen

Lainaamme tähän Paavalin kirjettä Kolossalaisille, pitkän osan siitä. Siinä on ohjeita aikuisille Kristuksessa. Luemme sen uudemman käännöksen mukaan, joka on kieleltään tässä selkeämpi:

”Kristuksen kanssa eläviksi tehdyt

Kun kerran olette ottaneet omaksenne Herran Kristuksen Jeesuksen, eläkää hänen yhteydessään. Juurtukaa häneen, rakentakaa elämänne hänen varaansa ja vahvistukaa uskossa sen mukaan kuin teille on opetettu. Kaikukoon kiitoksenne runsaana. Pitäkää varanne, ettei kukaan houkuttele teitä harhaan tyhjillä ja pettävillä viisauden opeilla, jotka nojautuvat ihmisten perinnäisiin käsityksiin ja maailman alkuvoimiin eivätkä Kristukseen. Hänessä on jumaluus ruumiillistunut koko täyteydessään, ja hänen yhteydessään myös te olette tulleet tästä täyteydestä osallisiksi. Hän on kaikkien valtojen ja voimien pää. Häneen teidät on yhdistänyt ympärileikkaus, jota ei ole ihmiskäsin tehty, Kristuksen ympärileikkaus, jossa syntinen luonto riisutaan pois. Kasteessa teidät yhdessä hänen kanssaan haudattiin ja herätettiin eloon, kun uskoitte Jumalaan, joka voimallaan herätti Kristuksen kuolleista. Te olitte kuolleita rikkomustenne ja ympärileikkaamattomuutenne vuoksi, mutta Jumala teki teidät eläviksi yhdessä Kristuksen kanssa. Hän antoi meille kaikki rikkomuksemme anteeksi, hän kumosi meitä rasittavan velkakirjan kaikkine määräyksineen ja teki sen mitättömäksi naulitsemalla sen ristiin. Hän riisui aseista vallat ja voimat ja saattoi ne kaikki häpeään, kun hän teki Kristuksesta niiden voittajan.”

Edellisessä on kaikki oikean elämän eväät, mutta myös eräitä varoituksia alaikäisyydestä.

Eräs raamatullinen perusoppi on lausuttu jo aiemmin: ”*Kasteessa teidät yhdessä hänen kanssaan haudattiin ja herätettiin eloon, kun uskoitte Jumalaan, joka voimallaan herätti Kristuksen kuolleista*”. Kaksi pelastuksen prinssiippiä, peruseriaatetta, on lausuttu edellisessä virkkeessä. Kasteessa tulimme näet haudatuksi Kristukseen, hänen ristintyöhönsä ja kuolemaansa. Kun saimme uskon, meidät herätettiin kuolleista niin kuin hänetkin. Herättävä voima oli sama ylösnousemusvoima, jolla Kristuskin herätettiin kuolleista. Uskova on nyt Kristuksessa, hänen kuolemaansa ja ylösnousemuksensa osallinen. Tämän ymmärtäminen ja siitä rakentuen, tekee pikkulapsesta aikuisen ihmisen Kristuksessa. Tämä tapahtumaketju on todellinen Kristukseen yhdistävä ympärileikkaus. Meitä

syyttävä velkakirja on naulittu ristiin, ja kuolimme samalla ristillä. Elämämme on nyt Kristus-elämää.

Kaikista vihollisen voimista Kristus sai jalon voiton. Kristus on voittanut kaikki pimeyden valat, hän on voittaja.

Kun joku on ottanut vastaan Kristuksen, hänen tulee vaeltaa myös Kristuksessa niin että rakentaa kaiken Kristuksen varaan ja Kristuksessa. Kun uskova juurtuu Jeesukseen, hän kasvaa Herran Jeesuksen antamaa kasvua ja tervehtyy päivä päivältä ja aikuistuu. Hän elää myös alati kiitoksessa. Vain Herrassa hän välttää kaikenlaiset turhat oppiriidat ja perinnäissäännöt, joita esiintyy kaikkialla alaikäisten keskuudessa.

Jatkamme:

”Todellisuus ja sen varjo

Kukaan ei siis saa tuomita teitä siitä, mitä syötte tai juotte tai miten noudatatte juhla-aikoja ja uudenkuun ja sapatin päiviä. Ne ovat vain sen varjoa, mikä on tulossa; todellista on Kristuksen ruumis. Teidän voittajan palkintoanne ei saa riistää teiltä kukaan, joka nöyryyttää itseään kieltämyksin, vajoaa näkyihinsä ja palvoo enkeleitä. Sellaisen ihmisen tekevät hänen omat tyhjäät ajatuksensa ylpeäksi, eikä hänellä ole yhteyttä Kristukseen, päähän, joka huolehtii koko ruumiista ja pitää sitä nivelten ja jänteiden avulla koossa, niin että se kasvaa Jumalan tarkoittamalla tavalla.

Jos kerran olette yhdessä Kristuksen kanssa kuolleet pois maailman alkuvoimien ulottuvilta, miksi yhä käyttäydytte tämän maailman mukaisesti ja alistutte sellaisiin sääntöihin kuin ”älä tartu”, ”älä maista”, ”älä kosketa”? Tämä kaikkihan koskee sellaista, mikä käytön jälkeen häviää. Kysymys on vain ihmisten käskyistä ja opeista. Nämä omatekoista hurskautta, nöyryyden harjoitusta ja ruumiin kurittamista vaativat käskyt tosin näyttävät viisailta, mutta todellisuudessa ne ovat arvottomia ja tyydyttävät vain ihmisen ylpeyttä.”

Uskova on myös vapautunut kaikenlaisista alkeisvoimista, jotka ovat alaikäisille vielä hyvin tärkeitä. Lapsi Kristuksessa pelkää vielä kulkea vaikkapa tikapuiden alta, sylkäisee kun musta kissa juoksee tien yli ja on monien erilaisten uskomuksien orja. Alkeisvoimat ovat kyllä todellisia, mutta eivät vaikuta uskovaan, jos hän ei suostu niiden orjaksi.

Kaikenlaiseen syyttelyyn ja tuomitsemiseen alistuminen on myös tarpeetonta. Sellaiset kuuluvat alaikäisyyteen. Kukaan ei voi tuomita Jumalan valittuja. Kaikenlaisten juhla-aikojen, -päivien ja muiden monille kovin tärkeiden ihmisten tekemille riennoille meno ei ole kovin tärkeää, eikä pois jäämisestä tarvitse kantaa huonoa omaatuntoa, vaikka joku juhlahihminen moitteita antaisikin. Kaikki sellainen juhla-ajoista ja -päivistä kiinnipitäminen on vain tulevaisuuden varjoa. Todellista on vain Kristus ja hänen ruumiinsa.

Aikuista ihmistä ei saa pettää myöskään kukaan, joka puhuu turmeltuneen luontonsa antamista lihallisista näyistään ja ilmestyksistään ja on niiden vuoksi lihallinen ja pöyhkeä. Eivät ne mitään todellista merkitse aikuisuuteen päässeelle. Lapset juoksevat kaikenlaisten profetoiden ja näkyjen perässä ja elävät niiden orjuudessa.

Aikuisen ei tule suostua myöskään käskyihin ja vaateisiin, kuten ”Älä tee”, ”älä koske”, ”älä maista”, sillä niissä on kyse vain ihmisten käskyistä ja opeista.

Jatkamme Paavalin opetuksella edelleen:

”Kristityn uusi elämä

Jos siis teidät on yhdessä Kristuksen kanssa herätetty kuolleista, niin tavoitelkaa sitä mikä on ylhäällä, missä Kristus istuu Jumalan oikealla puolella. Ajatelkaa sitä mikä on ylhäällä, älkää sitä mikä on maan päällä. Tehän olette kuolleet, ja teidän elämänne on Kristuksen kanssa kätkeyty Jumalaan. Kun Kristus, teidän elämänne, ilmestyy, silloin tekin ilmestytte hänen kanssaan kirkkaudessa.

Haudatkaa siis se, mikä teissä on maallista: siveettömyys, saastaisuus, intohimot, pahat halut ja ahneus, joka on epäjumalanpalvelusta. Niiden vuoksi Jumalan viha kohtaa tottelemattomia ihmisiä. Niiden mukaan tekin elitte, kun olitte niiden vallassa. Luopukaa nyt tekin tästä kaikesta: vihasta, kiukusta, pahuudesta, herjauksista ja siivottomista puheista. Älkää valehdelko toisillenne. Olettehan riisuneet yltänne vanhan minänne kaikkine tekoineen ja pukeutuneet uuteen, joka jatkuvasti uudistuu oppiakseen yhä paremmin tuntemaan Luojansa ja tullakseen hänen kaltaisekseen. Silloin ei ole enää kreikkalaista eikä juutalaista, ei ympärileikattua eikä ympärileikkaamatonta, ei barbaaria, skyyttalaista, orjaa eikä vapaata, vaan Kristus on kaikki, hän on kaikissa.

Te, jotka olette Jumalan valittuja, pyhiä ja hänelle rakkaita, pukeutukaa siis sydämelliseen armahtavaisuuteen, ystävällisyyteen, nöyryyteen, lempeyteen ja kärsivällisyyteen. Pitäkää huolta, että tullette toimeen keskenänne, antakaa anteeksi toisillenne, vaikka teillä olisikin moittimisen aihetta. Niin kuin Herra on antanut teille anteeksi, niin antakaa tekin. Mutta kaiken kruunuksi tulkoon rakkaus, sillä se tekee kaiken täydelliseksi. Vallitkoon teidän sydämässänne Kristuksen rauha, johon teidät on yhden ja saman ruumiin jäsenenä kutsuttu. Olkaa myös kiitollisia. Antakaa Kristuksen sanan asua runsaana keskuudessanne. Opettakaa ja neuvokaa toisianne kaikella viisaudella ja laulakaa kiitollisin mielin Jumalalle psalmeja, ylistysvirsiä ja hengellisiä lauluja. Mitä teettekin, sanoin tai teoin, tehkää kaikki Herran Jeesuksen nimessä, kiittäen hänen kauttaan Jumalaa, Isäämme.” (Kol. 2:6- 3:17).”

Kristuksessa on kaikki viisauden ja tiedon aarteet kätkeytyneinä (Kol. 2:3). Niitä aikuinen uskova etsii ja oppii niitä käyttämään. Hänet vastaanottaneina meidän, aikuisten, tule juurtua häneen. Ajatukset on oltava hänessä. On levättävä hänessä. Kaikki lihallisuus, vanhan luonnon aikaansaannokset, on haudattava. Saamme pukeutua sydämelliseen armahtavaisuuteen, ystävällisyyteen, nöyryyteen, lempeyteen ja kärsivällisyyteen.

Olemme todenneet siis myös sen, että kaksi asiaa: orjuus ja alaikäisyys ovat samanlaisia kasvukipuja. Jotakin on silloin pielessä. Jonkin pitäisi muuttua. Mutta juuri tällaisten syiden vuoksi evankeliumi etenee hitaasti. Herran työ etenee usein etanan vauhtia ja saavuttaa uusia ihmisiä kovin kivuli-aasti.

Suostutko sinä kasvamaan aikuiseksi? Sallitko Herran tehdä se, vaikka se tuottaisikin tuskaa ja ahdistusta? Kasvu vaatii lihan ristiinnaulitsemisen ja sen kuoleman. Uskallatko ja suostutko? Se maksaa kaiken. Jos emme uskalla, jäämme lastenkotiin ja hyödyttömiksi viinipuun oksiksi, jotka voidaan karsia pois ja ne poltetaan.

Siellä oli monia ihmisiä. Sen näin.
 Monet olivat kokonaan vailla uskoa ja kuolleita rikoksiin ja synteihinsä.
 Silti he näyttelivät kuuluvansa Herralle.
 Joku oli saanut armon tulla Jumalan lapseksi.
 Se oli kaikki ihanaa.
 He iloitsivat suuresti.
 Se kaikki oli hyvää.
 Mutta joku alkoi janota vielä enemmän.
 Hän halusi palvella Herraa.
 Tuli vain suuri pettymys; se ei onnistunutkaan.
 Enkö kelvannut Herralle?
 Vihdoin asia selvisi: kyllä kelpasin, mutta olin vielä lapsi.
 Olin vielä kapaloissa.
 Näen nyt kaiken selvemmin:

oli suurilastentarha; jokeltelevia lapsosia
ja hengellisiä kehitysvammaisia omilla hiekkakasoillaan.
He riitelevät ja lyövät toisiaan –
usein oikean opin varjolla.
Oletko sinä siellä jossakin?

Mutta on myös voittajia. He ovat voittaneet lohikäärmeen.
Heistä kirjoitetaan: ”Ja he ovat voittaneet hänet Karitsan ve-
ren kautta ja todistuksensa sanan kautta, eivätkä ole henkeän-
sä rakastaneet, vaan olleet alttiit kuolemaan asti.” (Ilm.
12:11).

Aamen.